श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे

॥ चतुर्विंशः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ चतुर्विंशः सर्गः ॥

रावणेनापहृतानां देवादिकन्यानां स्त्रीणां च विलापस्तं प्रति शापश्च रावणेन शूर्पणखाया आश्वासनं खरेण सह तस्या दण्डकारण्ये प्रेषणं च

निवर्तमानः संहृष्टो रावणः स दुरात्मवान्।
जह्रे पथि नरेन्द्रर्षिदेवदानवकन्यकाः॥ **7.24.1** ॥

दर्शनीयां हि यां रक्षः कन्यां स्त्री वाथ पश्यति।
हत्वा बन्धुजनं तस्या विमाने तां रुरोध सः॥ **7.24.2** ॥

एवं पन्नगकन्याश्च राक्षसासुरमानुषीः।
यक्षदानवकन्याश्च विमाने सोऽध्यरोपयत्॥ **7.24.3** ॥

ता हि सर्वाः समं दुःखान्मुमुचुर्बाष्पजं जलम्।
तुल्यमग्न्यर्चिषां तत्र शोकाग्निभयसम्भवम्॥ **7.24.4** ॥

ताभिः सर्वानवद्याभिर्नदीभिरिव सागरः।
आपूरितं विमानं तद् भयशोकाशिवाश्रुभिः॥ **7.24.5** ॥

नागगन्धर्वकन्याश्च महर्षितनयाश्च याः।
दैत्यदानवकन्याश्च विमाने शतशोऽरुदन्॥ **7.24.6** ॥

दीर्घकेश्यः सुचार्वङ्ग्यः पूर्णचन्द्रनिभाननाः।
पीनस्तनतटा मध्ये वज्रवेदिसमप्रभाः॥ **7.24.7** ॥

रथकूबरसङ्काशैः श्रोणिदेशैर्मनोहराः।
स्त्रियः सुराङ्गनाप्रख्या निष्टप्तकनकप्रभाः॥ **7.24.8**॥

शोकदुःखभयत्रस्ता विह्वलाश्च सुमध्यमाः।
तासां निःश्वासवातेन सर्वतः सम्प्रदीपितम्॥ **7.24.9**॥

अग्निहोत्रमिवाभाति सन्निरुद्धाग्नि पुष्पकम्।
दशग्रीववशं प्राप्तास्तास्तु शोकाकुलाः स्त्रियः॥ **7.24.10**॥

दीनवक्त्रेक्षणाः श्यामा मृग्यः सिंहवशा इव।
काचिच्चिन्तयती तत्र किं नु मां भक्षयिष्यति॥ **7.24.11**॥

काचिद् दध्यौ सुदुःखार्ता अपि मां मारयेदयम्।
इति मातृः पितृन् स्मृत्वा भर्तृन् भ्रातृंस्तथैव च॥ **7.24.12**॥

दुःखशोकसमाविष्टा विलेपुः सहिताः स्त्रियः।
कथं नु खलु मे पुत्रो भविष्यति मया विना॥ **7.24.13**॥

कथं माता कथं भ्राता निमग्नाः शोकसागरे।
हा कथं नु करिष्यामि भर्तुस्तस्मादहं विना॥ **7.24.14**॥

मृत्यो प्रसादयामि त्वां नय मां दुःखभागिनीम्।
किं नु तद् दुष्कृतं कर्म पुरा देहान्तरे कृतम्॥ **7.24.15**॥

एवं स्म दुःखिताः सर्वाः पतिताः शोकसागरे।
न खल्विदानीं पश्यामो दुःखस्यास्यान्तमात्मनः॥ **7.24.16**॥

अहो धिङ्मानुषं लोकं नास्ति खल्वधमः परः।
यद् दुर्बला बलवता भर्तारो रावणेन नः॥ **7.24.17**॥

सूर्येणोदयता काले नक्षत्राणीव नाशिताः।
अहो सुबलवद् रक्षो वधोपायेषु रज्यते॥ **7.24.18**॥

अहो दुर्वृत्तमास्थाय नात्मानं वै जुगुप्सते।
सर्वथा सदृशस्तावद् विक्रमोऽस्य दुरात्मनः॥ **7.24.19** ॥

इदं त्वसदृशं कर्म परदाराभिमर्शनम्।
यस्मादेष परक्यासु रमते राक्षसाधमः॥ **7.24.20** ॥

तस्माद् वै स्त्रीकृतेनैव वधं प्राप्स्यति दुर्मतिः।
सतीभिर्वरनारीभिरेवं वाक्येऽभ्युदीरिते॥ **7.24.21** ॥

नेदुर्दुन्दुभयः खस्थाः पुष्पवृष्टिः पपात च।
शप्तः स्त्रीभिः स तु समं हतौजा इव निष्प्रभः॥ **7.24.22** ॥

पतिव्रताभिः साध्वीभिर्बभूव विमना इव।
एवं विलपितं तासां शृण्वन् राक्षसपुङ्गवः॥ **7.24.23** ॥

प्रविवेश पुरी लङ्कां पूज्यमानो निशाचरैः।
एतस्मिन्नन्तरे घोरा राक्षसी कामरूपिणी॥ **7.24.24** ॥

सहसा पतिता भूमौ भगिनी रावणस्य सा।
तां स्वसारं समुत्थाप्य रावणः परिसान्त्वयन्॥ **7.24.25** ॥

अब्रवीत् किमिदं भद्रे वक्तुकामासि मां द्रुतम्।
सा बाष्पपरिरुद्धाक्षी रक्ताक्षी वाक्यमब्रवीत्॥ **7.24.26** ॥

कृतास्मि विधवा राजंस्त्वया बलवता बलात्।
एते राजंस्त्वया वीर्याद् दैत्या विनिहता रणे॥ **7.24.27** ॥

कालकेया इति ख्याताः सहस्राणि चतुर्दश।
प्राणेभ्योऽपि गरीयान् मे तत्र भर्ता महाबलः॥ **7.24.28** ॥

सोऽपि त्वया हतस्तात रिपुणा भ्रातृगन्धिना।
त्वयास्मि निहता राजन् स्वयमेव हि बन्धुना॥ **7.24.29** ॥

राजन् वैधव्यशब्दं च भोक्ष्यामि त्वत्कृतं ह्यहम्।
ननु नाम त्वया रक्ष्यो जामाता समरेष्वपि ॥ **7.24.30** ॥

स त्वया निहतो युद्धे स्वयमेव न लज्जसे।
एवमुक्तो दशग्रीवो भगिन्या क्रोशमानया ॥ **7.24.31** ॥

अब्रवीत् सान्त्वयित्वा तां सामपूर्वमिदं वचः।
अलं वत्से रुदित्वा ते न भेतव्यं च सर्वशः ॥ **7.24.32** ॥

दानमानप्रसादैस्त्वां तोषयिष्यामि यत्नतः।
युद्धप्रमत्तो व्याक्षिप्तो जयाकाङ्क्षी क्षिपञ्शरान् ॥ **7.24.33** ॥

नाहमज्ञासिषं युध्यन् स्वान् परान् वापि संयुगे।
जामातरं न जाने स्म प्रहरन् युद्धदुर्मदः ॥ **7.24.34** ॥

तेनासौ निहतः सङ्ख्ये मया भर्ता तव स्वसः।
अस्मिन् काले तु यत् प्राप्तं तत् करिष्यामि ते हितम् ॥ **7.24.35** ॥

भ्रातुरैश्वर्ययुक्तस्य खरस्य वस पार्श्वतः।
चतुर्दशानां भ्राता ते सहस्राणां भविष्यति ॥ **7.24.36** ॥

प्रभुः प्रयाणे दाने च राक्षसानां महाबलः।
तत्र मातृष्वसेयस्ते भ्रातायं वै खरः प्रभुः ॥ **7.24.37** ॥

भविष्यति तवादेशं सदा कुर्वन् निशाचरः।
शीघ्रं गच्छत्वयं वीरो दण्डकान् परिरक्षितुम् ॥ **7.24.38** ॥

दूषणोऽस्य बलाध्यक्षो भविष्यति महाबलः।
तत्र ते वचनं शूरः करिष्यति सदा खरः ॥ **7.24.39** ॥

रक्षसां कामरूपाणां प्रभुरेष भविष्यति।
एवमुक्त्वा दशग्रीवः सैन्यमस्यादिदेश ह ॥ **7.24.40** ॥

चतुर्दश सहस्राणि रक्षसां वीर्यशालिनाम्।
स तैः परिवृतः सर्वै राक्षसैर्घोरदर्शनैः॥ **7.24.41** ॥

आगच्छत खरः शीघ्रं दण्डकानकुतोभयः।
स तत्र कारयामास राज्यं निहतकण्टकम्।
सा च शूर्पणखा तत्र न्यवसद् दण्डके वने॥ **7.24.42** ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे चतुर्विंशः सर्गः॥